

nacionalna zajednica). Cinizam istorije sadržan je u tome što je Mitrovdanski ustav predstavljao diskontinuitet i sa demokratskom tradicijom javnih rasprava o ustavnom nacrtu, što je još od donošenja Ustava FNRJ iz 1946. postavljeno kao minimum demokratskog standarda i izraz nužne participacije građana u odlučivanju o vrhovnoj normi države u kojoj žive. Naime, već je u procesu usvajanja Ustava FNRJ iz 1946. ustavni nacrt dospao i do najudaljenijih zaselaka, a o njemu se veoma živo raspravljalo na raznim zborovima građana sela i grada. Ta praksa je grubo zanemarena u slučaju donošenja Mitrovdanskog ustava. Neslavan diskontinuitet, bez sumnje. Tim je veći cinizam kojim odiše ocena koju je prilikom usvajanja predloga Ustava izrekao tadašnji predsednik Srbije da „posle više od 50 godina, prvi put postoji široka saglasnost svih političkih činilaca oko ovog važnog državnog pitanja”.¹ A što se tiče naroda, mogao je da „uzme ili ostavi” ono što su mu ponudili ustavotvorci, angažovavši u završnoj fazi izrade teksta Predloga ustava, po rečima tadašnjeg predsednika Narodne skupštine, „dva doktora prava i jednog vrača”.² U tom smislu, imajući u vidu visoke standarde koji bi trebalo da važe na početku 21. veka, uz izmene teksta koje su doslovno vršene do poslednjeg trenutka ulaska Predloga ustava u skupštinsku proceduru, uz odsustvo odgovarajuće i sveobuhvatne javne rasprave, uz svakovrsna nevaljalstva, a osobito uz dobro poznato dvodnevno referendumsko izjašnjavanje, uz manipulacije i pritisak na građane od strane političke klase (uključujući i patrijarha) da izađu na referendum, uz celodnevno prikazivanje na svim kanalima filma Boj na Kosovu, čitav mizanscen predstavljao je bizarni pseudodemokratski vodvilj, pa usvojeni ustav gotovo da se može smatrati oktroisanim („podarenim”) od strane političke klase. I ponovo cinizam istorije: tadašnji šef poslaničke grupe Srpske radikalne stranke, a današnji predsednik Srbije izgovorio je sledeće reči: „Ponosan sam što mi danas darujemo građanima Srbije Ustav Srbije”.³

Ovom prilikom posvetiću pažnju samo ustavno-identitetskom rešenju koje donosi Ustav RS iz 2006. Ustavna formulacija u tom domenu, već toliko puta komentarisana, beznadežno je trapava: „Republika Srbija je država srpskog naroda i svih građana koji u njoj žive”. Nije moguće dati suvisli odgovor na pitanje zašto se Srbi u Ustavu pominju kao narod, a pripadnici ostalih naroda/nacionalnih manjina se jedino (u ovom članu) prepoznaju kao građani, što je određenje koje, po logici stvari, obuhvata i pripadnike srpskog naroda, koji su takođe građani Republike Srbije. Dakle, „srpski narod i svi građani” zapravo su – građani Republike Srbije? Da li je Republika Srbija država svih pripadnika srpskog naroda (ma gde oni živeli) i svih građana (Srba i drugih) koji žive u njoj? Kakve su pravne posledice ovakvog određenja i ako ih nema, koji bi bio razlog za takvu formulaciju? Da li su Srbi i svi građani jedan bilo jedinstven bilo dvosložan entitet, ili pak dva entiteta? Mogu li se tu, makar teorijski, pojaviti dve različite volje – volja srpskog naroda i volja građana, što je važno sa stanovišta suvereniteta i legitimiteta vlasti? Naročitu pažnju zavređuje i dvosmisleni (besmisleni?) naslov (rubrum) člana 13 Ustava – „Zaštita državljana i Srba u inostranstvu”, koji zapravo ne odgovara sasvim sadržaju samog člana:

„Republika Srbija štiti prava i interese svojih državljana u inostranstvu.

Republika Srbija razvija i unapređuje odnose Srba koji žive u inostranstvu sa matičnom državom” (podv. S. M).“

O kakvoj se, dakle, zaštiti Srba u inostranstvu ovde radi, u čemu se ta zaštita Srba sastoji, budući da se eksplicitno pominje samo zaštita državljana i unapređenje odnosa Srba koji žive u inostranstvu sa matičnom državom? Da li se to unapređenje odnosa zaravo smatra zaštitom Srba? Ko bi znao...?